

# სასახლმშენებელი

**რედაქციისათვის**

დასაბეჭდად გამოგზავნილი წერილები უნდა იყოს გარკვევით დაწერილი და ავტორის მიერ ხელმოწერილი მისივე ადრესით.

**გაზეთის ფასი:**  
**ცალკე ნომერი ყველგან 2 კაპ.**  
**წლის დასაწვავად 75 კაპ.**

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი ტექსტის წინ 20 კაპ., ტექსტის შემდეგ 10 კა., ტექსტის შუა 40 კა. სამგლოვიარო განცხადება თითოჯერ 2 მან. უმუშევართათვის ამ ფასების ნახევარი.

რედაქციის ადრესი: ტფილისი, სტამბა ჰუ. ტენბერგისა, ოლგისა და სლუპცოვის ქუჩების კუთხე.

სუთხაბათი, 26 ნოემბერი. 1909 წ. სუთხაბათი, 26 ნოემბერი.

### ქართული თეატრი

სუთხაბათს, 26 ნოემბერს, 1909 წ.

წარმოდგენის წინ იმ. გომარათელი წაიკითხავს ი. შილერის ბიოგრაფიას.  
ქართულ დრამატ. საზოგადოების დსსს მიერ წარმოდგენილი იქნება:  
**ი. ფ. შილერის დაბადების 150 წ. თავის აღსანიშნავათ**

## ყარალები

ტრაგედია 5 მოქ. და 7 სურ. თარ. ავალიშვილისა.  
 მონაწილეობენ ქნი: მ. მდიანი; ბ-ნნი: ს. სვიმონიძე, ვ. გამყრელიძე, გ. გედუ-  
 ვანოვი, ნ. გვარამი, ზარდალიშვილი, ი. ივანიძე, ი. იმედაშვილი-ხაშვილი, მურვანი-  
 შვილი, ვ. მატარაძე, ი. ყვიძიძე, შ. საფაროვი, ვ. ურუშაძე.  
 დასაწყისი სწორედ საღამოს 8 საათზედ.

ადგილები ფასი: ლოქები 10 მ. 50-კ.-დან 5 მ.-დე; პარტერი 2 მ. 50  
 კ.-დან 60 კ.-დე; გალერეა 40 კ.-დან 20 კ.-დე; მოწაფეთათვის 40 კ.  
 მზადდება წარმოსადგენათ: „ნერონი“, ტრაგედია კოსისისა, „სამეგრელოს მთავარი  
 ლევანი“, გიორგი III.

მორიგი რეჟისორი კ. მესხი. რეჟ. თან.გ. ურუშაძე.  
 დრამ. საზოგადოების ადმინისტრაცია.

### დილით: სადღესასწაულო წარმოდგენა დილით

კვირას, 29 ნოემბერს, 1909 წ. **ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის**  
 30 წლის სასცენო მოღვაწეობის აღსანიშნავათ დილით: გადახდილ  
 იქნება დღესასწაული გუნდისა და ორკესტრის მისალმებით, შემდეგ მიულოცავენ და-  
 წესებულბათა, საზოგადოებათა და სხ. დეპუტაციები. გუნდი ქართულ ფილარმონიულ  
 საზოგადოებისა და ორკესტრი **ფ. პ. ფალიაშვილის** ლობჯინაძისა. დილის მილო-  
 ცებათა შორის მომდგრალი **ი. ა. სარაჯიშვილი** იუბილიარს უმღერებს თავისს ადრესს  
 დილის დღესასწაული დაიწყება 12 საათზე.

**ს ა ლ ა მ ო თ ი**

**ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის** მონაწილეობით ქართულ დრამ. საზოგ და-  
 სის მიერ წარმოდგენილი იქნება: I „**ორი ობოლი**“ მე-5 მოქ. დენკინ-  
 ას, თარგ. ა. ცაგარლისა II „**დაძვეული ოჯახი**“ მე-3 მოქ. ვ. სუნდუ-  
 ვანისისა. III **ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის დღესასწაულის** გადახდა და მილო-  
 ცება ქართულ მსახიობთა მიერ. IV „**ხანუშა**“ მოქ. I ა. ცაგარლისა.  
 წარმოდგენის მთელი შემოსავალი და აგრეთვე ფულთა შემოწირულებანი გადა-  
 იდება ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის მთხუცებულების უზრუნველ ფონდის გასაძლიერე-  
 ლათ ფუძით შემოწირულებანი უნდა გამოიგზავნოს სადღესასწაულო კომიტეტის  
 ხაზინადრის ადგილსადრე შეტრეს ქე სარაჯიშვილის სახელზე.  
 ბილეთები იყიდება 20 ნოემბრიდან ქართული თეატრის კასში.  
 ქართ. დრამ. საზოგადოების გამგეობა და სადღესასწაულო კომიტეტი.

## ვოგზლის კერძო სამკურნალო

გარედას უფველ დღე მისიარულე ავადმყოფთათვის.  
 ვოგზლის ქუჩა, № 8, ს. ენფიანჯიანისა. ტელეფონი №695.

**ვახაჟიძე**—ყოველ დღე 9—11 ს. : **ბ. ა. პოპოვი**—ყოველ დღე 12—1 ს.  
**ბ. გომარათელი**—ყოველ დღე, შინაგ. და ბავშვ. ავად. 2—3 ს.  
**ნ. მ. დინსამიძე**—ყოველ დღე, 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—12<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ს. სიფილისი, კანისა და ვენერ.  
**ნ. მ. მელიქიშვილი**—ყოველ დღე, ქი-რურგ. და ქალებისა, 1—2 ს.  
**ს. მუსხელიშვილი**—სამშ., ხუთშ., შაბ., 2—2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ს. თვალისა.

## ტფილისის კერძო სამკურნალო

30 მუდმივი საწოლით და სამშობიარო განყოფილებით.  
 ღია არის ყოველ დღე გარეშე მოსიარულე ავადმყოფთათვის.  
 ქსენიას ქუჩა, სახლი № 7, „ვეტცელის“ სასტუმროს ახლოს, ტელეფონი № 590.

**დავაშვიძე მ. დ.**: შინ. და ბავშვ. ყ. ღღე; კვ. გარდა 11—12 საათ.  
**მადვანიშვილი მ. ა.** ნერ. და ელექ., ორშ., ოთშ., და პარ. 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—11 ს.  
**გუკაშვილი ბ. ა.** შინაგ შაბ. 1—2 ს. და კვირას 11—12 ს.  
**კარაშინი ა. ა.** კან. და გენ., ყოველ დღე კვირას გარდა 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ს.  
**მადალაშვილი ბ. ბ.** შინ., სამშ. და შაბ. 10—12 ს.  
**ქიქოძე ბ. ს.** შინაგანი. ორშაბ. და ოთშაბ. 9 10 ს.  
**მანსვიტოვი მ. მ.** შინ., ორშ., ოთშაბ., და პარას. 1—2 ს.

**მელიქიშვილი ნ. მ.** ქირურგ. და დედა-კაც. ყოველ-დღე 12—1 ს.  
**მუსხელიშვილი მ. ს.** თვალის, ორშ. ოთშ. და პარას. 2—2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ს.  
**ფირაძოვი რ. ბ.** ქირურგ. ყოველ დღე 11—12 საათ.  
**პაპოვი ბ. ა.** ყურ., ყელის და ცხვირ. ყოველ დღე, გარდა პარას. 2—2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ს.  
**კახილაძე ნ. კ.** კბილ. ყოველ დღე 9—10 საათ.  
**სოგოლაშვილი ბ. მ.** ქირურგ. ყოველ დღე 9—11 საათამ.  
**თიქაძე ი. ა.** დედაკ. საბებიო, ყოველ დღე 1—2 ს.

სამკურნალოს აქვს მოწვობილი საკუთარი მიკროქიმიურ. და ბაქტეროლოგიური ლაბორატორ. რომელსაც განაგებს ექიმი ე. გ. ფედოროვი. რჩევა ღირს 50 კ., საწოლები 2 მანეთიდან დაწყებული. ოპერაც. კონსულტაც., ელექტრონიტ წამ., მასსაჟი, ყვასილის აცრა, ძიძათა შემოწმება და სხვა შეღავათ. საფასურით. (50—14)

## ბიურო გაგალოვისა.

მთავრობის ნებართვით, დგორცოვის ქუჩაზედ, სარაჯიშვილის სახლში № 6 (ვზო 8) გახსნილია **ბიურო საფარავ მაშინისა.** ყველა ენაზედ. ფასები ძლიერ ხელმისაწვდომია. საქმის სწრაფად შესრულებად, სისუფთავეზედ და გრამატიკულ მართლწერაზე მიტყუულია განსაკუთრებული ყურადღება.

იქვე იწერება ყველანაირი თხოვნები, საქმის ქაღალდები. პირობის წერილები, სააპეკუნო ანგარიშები, კასაციისა და აპელიაციის საჩივრები, თხოვნები უმაღლეს სახელმწიფო მისართმევად, გამოწერე-გამოტანა გირაუნობის მოწმობისა ყველა ბანკებისათვის უძრავ მამულისა.

ბიურო ღიაა ყოველ დღე დილის 9 საათიდან ვიდრე 2 საათამდე. ნაშუადღევს 3—7 საათამდე. (10—)

**გაგათ „დროვის“ რედაქციის კანტორაში**  
 მიიღება სელის მოწერა  
**Baton-ის წიგნზე:**  
**„მერი და კაცობრიობა, განხილულნი სოციალ-დემოკრატიის მხრით“**  
 დასაწვავით 250—300 კგ. — ხელის მომწერთათვის ფასი 60 კ. დაბეჭდვისა და გამოსვლის შემდეგ ფასი მომატებული იქნება გამომცემელი **მ. სუციშვილი.**

# ჩვენებური რამ-რამი.

არ ვიცი ღმერთმანი, რა ძალის თავი მარხია ამ ჩვენ დაწყებულ საერთო საქმეში, რომ ერთმა ფეხი ვერ მოიკიდა! თორემ განა ხაშმელები რომ უნარიანი ხალხი იყოს, თვით სოფელშივე არ უნდა ჰქონდეთ საერთო სარდაფი, ჰყვანდეთ კარგი მცოდნე მეღვინე, რომელმაც ევროპიულ გემოვნებაზე დააყენოს მთელი აუაოებელი ხაშმის ღვინოები და მით მოუბოვოს მას მთელს რუსეთში ბაზარი. მით უფრო საჭიროა ეს, რომ ხაშმელი ღვინო ბუნებით მაგარი, მძიმე და არა სასიამოვნო სასმელია, ასე რომ თვით სირაჯები-კი აქაურს ღვინოს თავანკარად არა ჰყიდიან, არამედ ურევენ ამ სქელ მაგარ ღვინოს სხვა წყალ-წყალა თხელ ღვინოებს და ასე ასაღებინებენ სხვის უვარგის ღვინოებს.

მახსოვს ამ 18 წლის წინეთ ლ. ჯანდიერის, მაშინდელი მაზრის უფროსის რჩევით სოფ. ხაშმის საზოგადო ვენახი დაარსეს. მრჩეველს აზრად ჰქონდა სოფლის შუაგულ მდებარე საუკეთესო სამი ოთხს დესეტინა ადგილზედ ახალი სისტემით გაეშენებინა სასოფლო მუშაობით ვენახი, მიეჩვივნა ხალხი საერთო მუშაობას, ვენახის უკეთეს მოვლა-გაშენებას; შემოსავალი კი-დევე მოჰხმარებოდა რაიმე სასოფლო საქმეს, შკოლას თუ სხვას. ერთი სიტყვით მშვენიერი საცდელი, გა-

მწურთნავი შკოლა იყო ხალხისთვის, ჩინებული აზრი. ამ პატარა საერთო საქმეს უნდა მოჰყოლოდა უფრო რთული, ფართო საზოგადო დაწესებულება, აი თუნდ საერთო-სარდაფი და სხვა.

მერე გამოიღო მოსალოდნელი ნაყოფი ამ საქმეზე? 18 წელიწადი საკმარისი დროა, რომ დაფასოთ საქმეცა და მის ნაყოფიც, შენ არ მოუკვდე მკითხველო, ჩემ თავს, რომ ეს საერთო, ვითომ და სამაგალითო ვენახი ყველა გლეხის ვენახზედ სამაგალითოდ ცუდათ არის შემუშავებული. ხალხს სამუშაოთ ჯობით ერეკება მამასახლისი და ამ ხანში მგონია ორმოცჯერ გადაწყვიტეს გაეყიდნათ, მოეშორებინათ თავიდან ეს მოსაბეზრებელი, ხალხის აზრით საქმე, მაგრამ თუ დღემდის გაუსყიდავი დარჩათ, ესეც კიდევ გაუწერთნელობის ბრალია: ვერ მოახერხეს, ვერ შეიკრიფნენ და ვერ შეთანხმდნენ საერთო საქმეზედ ერთს გადაწყვეტილებას დასდგომოდნენ. ასე რომ ეს საქმეც კიდევ ქართველურად დაბოლოვდა.

მახსოვს კიდევ ამ ვენახის დაარსების შესახებ ერთმა ინტელიგენტმა პირმა ცოტაეჭვი შეიტანა მის მომავალზედ, აღორძინებაზედ და ეს ეჭვი იქვე ხმა მალლა, თუმცა ცოტა ყოყმანით, გამოთქვა (ძრიელ დიდის რიხით, დიდის იმედებით იყვნენ ყველანი გატაცებულნი, მოდი და ნუ იყოყმანებ).

შენ ეს თქვიო, ეჭვი შეიტანე ამისთანა საკეთილო საქმეშიო, ხალხს

გულს უტეხს, ის შენს მტერსაც ნუ დაადგეს, მკითხველო, რაც ამ საწყალს გულ გატეხილს კაცს დააყენეს ან იქვე ყრილობის დროს ან კიდევ მაშინდელ „ივერიაში“. ერთმა უდღეო „ნაბოლარამ“ (ფევედონიმი გახლდათ) ზულუსიც კი დაუძახა, როგორ გაბედე და ეჭვი შეიტანე ქართველ ხალხის უნარზედ საერთო საქმის წარმატებაზედო. ამ 18 წლის განმავლობაში უდღეო „ნაბოლარას“ (უდღეოს ვეძახი იმისთვის, რომ სულ ორი დღე ააწრიბინ კალამი) ერთხელაც არ უკითხნია თურა მოუვი და ხაშმის საზოგადო ვენახს და რამდენად გამართლდა მისი აღფრთოვანებული შეხედულება, ან მისგან გალანძღული მოწინააღმდეგის ეჭვები. საქმე არა გაქვს, მკითხველო! უეჭველია პირადმა ანგარიშმა იმ პირისადმი ააწრიბინებინა კალამი, (საზოგადოების აზრით მისკენ იყო, ტაშს ადვილად დაიმსახურებდა). თორემ ხაშმის საზოგადო ვენახის საქმე იმას ისე ანაღვლებდა, როგორც მე და შენ მესამე სათათბირო დუმა. ასეთი გულწრფელი მოღვაწეები, „ლიტერატორები“ გვყვანან, ბატონებო როგორც მღვდელი, ისეთიც ერთი მე კი უკუღმა ვიტყვი: როგორც ერთი, ისეთი მღვდელი, თორემ სხვა ერში ამისთანა „ლიტერატორ“ მოღვაწეებს ტაშს არავინ დაუკრავდა

ხორცი ნაბარევის ცხვრისა ყვითელია და ლორწოიანი. იმას თათარი და ბერძენი თუ სქამს, თორემ მწყემსი ზედაც არ დაჰხედავს.

მეორე ღამეს უფრო ეშხით სავსე მთვარიანე ღამე დადგა... სანდრო ჯერ ისევ ხეების ღედე-ღუდეს გასდევდა, რომ მის მაროს სახლის არე-მარესთან საშინელი ამბავი ხდებოდა... სანდროს და მაროს დამოკიდებულობას თვალყური აღევნა ვიღაც საზიზღარმა... იგი მივიდა ღობესთან და გადისროლა ჩირდახში კენჭი. მაროს სანდრო ეგონა და გაექანა კარებისკენ... უცნობი გადაეხვია მაროს, მაგრამ ამ უკანასკნელმა იგრძნო და შეჰკივლა. უცნობმა უშველვებლის მძლავრობით გადიტაცა მარო კარებს იქით. პირში ჩასჩარა ხელცახოცი და წაიღო გადაღმა ხევისკენ... თავ-განწირულმა ბრძოლამ მაროს ვერა უშველარა... საზიზღარმა მას ნამუსი აჰხადა... ამოაცალა პირიდან ხელცახოცი და აპირებდა გაქცევას. მაგრამ მას საშინელის ძალით დაებლაუქა ჩოხაზედ. აღარ უშვებდა და საზარელის ხმით ემუდარებოდა: „მომ-

საგლანო უკანონო  
საადგილ-მამულო კამისია.  
VI.

მეორე სოფელი, რომელმაც მოჰმართა კამისიას საშველად, დიდ თონეთია. ეს სოფელი ტფილისის მაზრაშია, ძველ საბარათიანოში. თონეთის მეზობლად გაშენებულია რუსის სოფლები: მანგლისი, პრიუტკანსტანტინოვსკოე. რუსის სოფლებს სახელმწიფო მამული საკმარისად აქვთ მიზომილი მთავრობისაგან და სცხოვრობენ კეთილად.

დიდ თონეთში სცხოვრობს სამაკომლზე მეტი მცხოვრები. მესამედ იქნება გაქართველებული სომხობა ქართველობა და სომხობა სცხოვრობენ ჯერ-ჯერობით წყნარად და მუშობლურად, თუ შემდეგში ღმერთი არ გაუწყრათ და წყალი არავი ამღვრია.

თონეთმა მოისურვა ეყიდა მინდორი ავგდანეთი, ზომით 215 დეკეტინა, რომელიც ეკუთვნოდა თავად ბარათაშვილებს. ფასი იყო 1612 მანათი. დესეტინა მოღის 75 მ. ხოლო დღიური 37 მ. 50 კაპ. ავგდანეთი სათიბ-საძოვარია და დიდ საჭიროებას წარმოადგენს სოფლისათვის. ეს მამული რომ ხელიდა წასვლოდათ, თონეთი დაიღუპებოდა და სული ამოხდებოდა. დაფაქურდნენ სოფლის თავი კაცები, მამასახლისი გიორგი სულემანაშვილი, ზაქარა ლონდარიძე და კიდევ მეორე ზაქარა ბადალაშვილი და ხელიდან აღარ უშვებდნენ მამულს

კალ ბარემ, ცოცხალს ნუ მიშვებო!.. რადგან ველარ დაეხწია... დასცა მკერდში ხანჯალი და იქვე მოკლა ბედ-კრული.

მთელი სოფელი ნარია ააქვითი მაროს ამ გვარმა უბედურობამ. დასაფლავებისას კუბოს ძლივ აჰგლოჯეს სანდრო, რომელიც დაკონილ მაროზედ საშინლად გმინავდა და ზმუილა... ყველა გაფაციცებულ ეძებდა ამ საშინელ საზიზღარობაში ჩამდენს. თვით სანდროც ამ აზრით გაიმსქვალა; დაივიწყა, ცხვარის სახლ-კარიც და მასში მყოფი საცოდავი მოხუცი დედა. იგი უსმელ უქმელი დაეხეტებოდა... ზოგჯერ ჰნახავდნენ ხოლმე საშინელ კლდეზედ გაჩერებულს, თითქო უნდა ბდმოვარდესო... ზოგჯერ შეჰხებოდნენ ხის-ქვეშ მჯდარს და ფარებში წასულს, ხან ჰნახავდნენ ხოლმე ფიქრებით სავსე მინდორში წყლის პირს და სხვ...

ზ. გულისაშვილი

# ბედ-კრული.

(მოთხრობა.)  
(გაგრძელება \*)

ჯერ მგლის ფრად არ ენათნა, რომ სანდრო უშველვებლის მკერდის ქმენით თავს დაადგა ოთხად მოკაკულს თეთვიას და რიხიანად გასძახა მწყემსებს: „ადექით ვაჟ-კაცნო! ცხვარი გავშალოთ, რომ სიგრილით მოძოვონ რამ“!..

— ეს კი იყო, ეს ოხერი ჩამეძინა! რა ბრიყულად გამომადვიძე, ბიჭო სანდრო?! ამბობდა თვალგებ ფშვინებით თეთვია.

— შენ ცეცხლა პირას უნდა იხუხებოდე, ბიძია თეთვი, რაღა დროს შენი თეოა?

— ჩამოეხსენ, სანდრო, შენც უნდა მოჰხუცდე, თუ ღმერთმა გაცალა—სთქვა ხუმარა ილომ, თან მღერის კილოთი დაიწყო: „ბერიკაცი თვრესო, ყმაწვილს ერთი ჰხედესო“ ამის თქმაში მოაწოდა არყით სავსე ყანწი თეთვიას... არყის ტიკპორა-კი ილლიაში ამოეჩარა. თეთვიამ ნაწყენმა რიხიანად სთქვა: „ახალსა ნამუ-

ღრგვალსა, ბერი სჯობია ჩანჩალიო“. თან ჩამოართვა ყანწი, დაილოცა და გადახუხა არაყი. ყანწმა მწყემსებს სათითაოდ ჩამოუარა... ცხვარი გაიშალა—ძველი მწყემსები მისდევდნენ, თან ძაღლებს ეძახდნენ, რომ გაყოლოდნენ ცხვარს, რადგან ამ დროს ჩამალული ნადირი დიდად დაზიანებს ხოლმე ცხვარს. უფრო ხნიანი მწყემსები ბინას მოუტრიალდნენ და იქ რიგზე მოჰყვანდათ ყოვლისფერი.

— მეშინიან, ბიჭებო, სთქვა თეთვიამ დღისით ამ მალლობზედაც კი ძან ცხება და „ნაბარევი“ არ აგვიყვეს მთაში ცხვარს.

— აბა გაჰხედეთ ჯერ თოვლი აგრიყალზედაც არ აუღია და მალლა თრიალეთზედ—თაფარავან — ქაჩილგორაზე ორ კვირაზედაც ვერ აიღებს.—სთქვა ერთმა მწყემსმა და ყველამ გაჰხედეს თრიალეთის ფერდობებს და ჩაქინდრეს თავი... რა იყო, თუ ნაბარევი აჰყვებოდა ცხვარს... ისენი დაეწიფებოდნენ თუ არ ცივ წყაროებს მთისას... იქავე ქათმებივით დაიხოცებოდნენ, მერე

\*) თვით ეტყვიან მეცხვარენი საყარაულოდ მარჯვე ადგილს ღამე დაბინავებულ ცხვრის ფარის გვერდზედ..



მოცილე ძრიელი ჰყავდათ, პრიუტ-ელეები.

დიდი უნარი გამოიჩინა კამისიამ. ჯერ ერთი საქმეაწეწილი ჰქონდა მაშულის პატრონს. კამისიამ საქმე გააწესრიგა და გასასყიდად გაამზადა. შემორე კიდევ ის იყო, რომ ათხოვა სოფელს ფული 2,600 მ. ამ გვარად საქმე გამოკეთდა და თონელებს ჩაბარდათ ნასყიდობის ქალაღი. რომ საქმე სახათაბლო იყო, იქიდან დაინახავთ, რომ კამისის თავმჯდომარე მ. მაჩაბელი და კამისის საქმეების მწარმოებელი ქუთაისშია ცი წავიდნენ კამისის ხარჯით, ოღონდ კი თონელებსთვის ეწველათ როგორც. სწორედ თონელების საქმეს რომ არიგებდნენ კამისის წევრნი ქუთაისის ბანკში, იქ მოუვიდათ თავზარდამცემი ამბავი, შუაგულ ქართლში ტყვიით განგმირეს ქართველებზე საქართველოს პირველი შვილი, ილია ქავჭავაძეო. აღვილად მიხედვებით, რაგუნებაზე დავდებოდით ან ჩვენ კამისის წევრნი და მოსაქმენი. ან ქუთაისის ქართველობა, მაგრამ საქმეს მაინც არ ელატებოდა და კეთილად დავავიგვინეთ.

ნასესხ ფულიდან თონელებმა კამისის დაუბრუნეს 455 მანეთი, დარჩა იმათზე 2145 მ. ვალი ვადაზე ვერ შემოიტანეს თონელებმა, რადგან შარშან შიმშილობა იყო ამ სოფელში. იმედია, წრეულ გადაიხდიან ვალს, რომ ამ ფულით ახლა სხვა გაჭირვებულ სოფელს დაეხმაროს კამისია.

სათქმელი ისიცაა, რომ თონეთში მწერლადაა გიორგი ნემსაძე, რომელიც დიდ სამსახურს უწევს თონელებსაც და მეზობელ სოფლებსაც მამულის შეძენაში. ამას იმიტომ ვაბობ, რომ ყველგან ასე არ არის. კარგ მწერალს ბევრის სიკეთის დათესვა შეუძლიან ჩვენს გავერანებულ და უპატრონო სოფელში.

ალექსანდრე ყიფშიძე.  
P. S. წინა წერილში შეცდომა შეგვეპარა, დაბეჭდილია შეძინოს, საჯაროდ, სწორედ; უნდა იყვეს: შეინარჩუნოს, საიჯაროდ, სწორედ რომ იტყვიან...

ალ. ყიფშიძე.

(ჰინეღან).

მთებს, მინდორს და ველს დალონებულსა შემოხვევია ნისლით კაეშანი; გატიტვლებულნი ხეებთა ჯგუფნი სდგანან, ვით შავი მოჩვენებანი.

მხოლოდ მათ შორის ჩუმაღ, უსიტყვოთ, სდგან ხე ჯერ ისევ ფოთლით მოსილი თავს იქნევს მწარეთ, ცვარით დანაპულს, თითქოს ჩამოსდის ცრემლთ ნაკადული.

ამ დალონებულ მინდორს წაავაგეს ჩემი სული დაობლებული; შენი სახე კი, ჩემო ძვირფასო, ეს ნორჩი ხეა აყვავებული.

კატო ბ—ძე.

(ჰინეღან.)

მას შემდეგ, რაც რომ სატრფოს გავშორდი, სიცილს სრულიად გადავიწვიე; თუმცა ხან და ხან კიდევ ვხუმრობდი, მაგრამ დარდს თავი ვერ დავახწიე.

მას შემდეგ, რაც რომ სატრფო დავკარგე, გადამავიწყდა ტირილი მწარე; თუმცა კვენს გული მწარედ ტანჯული, თვალებს ცრემლები ველარ მოვგვარე.

კატო ბ—ძე.

თმატრი და ხელოვნება.

(დასასრული\*)

„დალატში“ მესამე მარქმედაზეა დამუარებული თითქმის მთელი პიესის დედა აზრი. ამ მარქმედაში მსახიობთ შეტი სიფრთხილე და დაკვირვება მართებთ ვიდრე სხვა მარქმედაებში. ამ მარქმედაში ბესო ჩუმთ მანარებს სალაფავათ საბა ბეს და ანანას—რუქია ირაკლის აღრახუს აგვლეჯინებს, —ატუსადებენ ანანას და ირაკლის, შეინაბი, თავის საიდუმლოს, ანდაბს ოთარბეგს. თუ ამ მარქმედას რამე ხელი შეუშალა მთელი დანახენი მარქმედაები შეფერხებულია, და აი, ამ წარმადგენაზე სწორეთ აქ იჩინა თავი ზოგაერთმა ნაკლუნფენამ: იმ დროს, როდესაც ყველას სძინავს და სინუქში ბესოს შემწეობით სალაფავათ მიიპარება იან საბა ბერი და ანანია, თითქოს განკებ ასეთ დროს უდდიადო, ვიდაცს კულისებში უცაბდათ დამახა გაუარდა; ამით უხერხულ მდგომარეობაში ჩავარდა ანანია და საბა: ანანია მზეზე წამოდა და დაიწყო იქით უურება საიდანაც დამახის ხმა მოისმა, საბა შეკრთა და თვალები ერთ ალაგას დააჭიეტა, კულისებიდან მოისმა ოთარბეგის მრისხანე ხმა და ამით შეგვადენ ამ უცდარი შეცდომის გამოკეთებას, მაგრამ რადა დროს?!... აღრახუს სიკვდილის შემდეგ, როდესაც ანანას და ირაკლის რომლის ბედზედაც, მთელი საქართველოს ბედი კიდა, ოთარბეგის ბრძანებით ატუსადებენ და შეინაბის ბრძანებით კი დასამწედავთ გზავნიან, ისინი იარადის აუხდედათ გავზავნეს და თან მხოლოდ ორი ქეცანი სმარსელი გაყოფეს, სამშობლოსთვის თავდადებულ გმირთ, თუმცა კი შეიძლება შეტი დარაჯების გაყოფა.

სანგრძლივი ტაშის ცემა გამოიწვია მესუთე მარქმედაში, როდესაც დათო

\*) იხილე „სახალხო გაზეთი“, № 14.

გადმოხტება, სუღეიმანს ხმადახმაღ შეებრძოლება, შემდეგ ეცემა და ძიხს დასცემს. ბევრი მაყურებელი შეეცადა ხალხის განშუებას და ტაშის შეწყვეტას, მაგრამ აღტაცებამ მაინც დიდ ხანს გასტანა. დათოს და სუღეიმანის ხმადახმაღ ბრძოლა სრულებით არ გაუდა ბუნებრივ ბრძოლას, ისინი იარადის ხმარებას თითქოს ესლასწავლებდნ და ემინდათ ერთი მეორე არ დაეჭრათ და ან ხმლები ერთი მეორეზე არ დაფხუენგოთო. კარგათ იყო მარქმეობილი შეტეხის აფეთქება.

ყველასათვის მეტათ სასურველია, რომ როგორც „დალატი“ აგრეთვე სხვა ისტორიული დრამები ხელახლავ გამოეჩინონ და სასწავლებლებიდან განდევნილი ისტორიის სტენაზე მაინც დაანახონ, როგორც მოსწავლეებს აგრეთვე ყველა მაყურებლებს.

ნიკ. ავალიანი.

„სახალხო გაზეთის“ რედაქციისათვის.

ჩვენი ქვეყნის აწინდელის მდგომარეობისა და მომავლის გამოსარკვევად საჭიროა უმთავრესად მისი ეკონომიურის მხრივ შესწავლა, ქონება-სიმდიდრის გათვალისწინება. ამ აზრით უმორჩილესის თხოვნით მივმართავთ ჩვენს კორესპონდენტებს და ყველა იმას, ვისაც სამშობლოს სვე-ბედი აინტერესებს, დახმარება, აღმოგვიჩინონ და ქვემოთ მოყვანილ კითხვებზე ცნობები მოგვაწოდონ. ნურვინ დაერიდება ნურც წერილის სიმცირეს, ნურც მართლწერას, ოღონდ-კი ცნობების ფაქტიური მხარე იყვეს ნამდვილი, უტყუარი. სხვებთან ერთად შეკრებილ ცნობებს თავს მოუყრით, შევიმუშავებთ და თავის დროზე გამოვაქვეყნებთ.

- 1. სოფლის სახელი და მისი მდებარეობა.
2. მცხოვრებთა რიცხვი ეროვნებისა, წოდებისა და სქესის მიხედვით. დაბადებულითა და მიცვალბულითა რიცხვი წლისგანმავლობაში მეტრადულ წიგნიდან.
3. რამდენი მამული აქვს თვითეულ კომლს საკუთარი, იჯარით ან სალაღეთ აღებული და რა პირობებით რამდენი, რა-და-რა საქონელი ჰყავს. მეურნეობის რომელი დარგი შეადგენს მცხოვრებთა უმთავრეს საღსარს.
4. გარდა სასოფლო მეურნეობისა, რა ხელობას ან შინა მრეწველობას მისდევნს საოფლენი.
5. თვითეულ კომლის საერთო შემოსავლის რაოდენობა, ნაწარმოებით ან ფულად ნაანგარიშევი.
6. თვითეულ კომლის საერთო გასავალის რაოდენობა: ღალა, იჯარა, სახემწიფო და სასოფლო გადასახადი, ბეგარა, ეკლესიისა და სკოლის ხარჯი და სხ.
7. რას, რამდენს ჰყიდიან და ყიდულობენ მცხოვრებნი.
8. არის თუ არა სკოლა, ბიბლიოთეკა, საღამოს კურსები და ვინ განაგებს. რამდენად გავრცელებულია წერა-კითხვა, წიგნები, გაზეთები.
9. არსებობს თუ არა სამეურნეო, სავარო ან წვრილი სესხის ამხანაგობა.

10. კორესპონდენტის საკუთარი დაკვერეგბანი და საზოგადო მოხერხებანი სოფლის ეკონომიურ მდგომარეობაზე.

მ. ბ. მ. რ. ი.

კარგა ხანია რკინის გზის მოსამსახურებმა შეადგინეს სცენის მოყვარეთა ჯგუფი, რომელმაც მიზნათ დაისახა იაფ-ფასიან წარმოდგენების მართვა. სიამოვნებით მივეგებებით ამ სიმპატიურ და ხასარგებლო საქმეს, მით უმეტეს, რომ ეს პირველი მაგალითია, რომ აქ სცენის მოყვარეთ მუღმივი ჯგუფი შეედგინოთ. იწყეს ქართულ-რუსულ კომედიავოდევილების და ორ სამ მოქმედებთან დრამების წარმოდგენა ოსიფოვის სახლში ვოგზლის ახლოს (შესვლა ღირს 50-10 კაპეკამდე).

საქმე კარგად წავიდა. მცირე ხანში შეიძინეს საკუთარი ხარჯით დეკორაციები, ფარდა და სხვა საჭირო საგნები, მხოლოდ ერთი ვერაფერი მოსაწონი ზნე სჭირთ ჩვენ სცენის მოყვარეთ. სცენაზე ერთი ორი გამოსვლის შემდეგ რაღაც „დამოუკიდებლათ“ გრძნობენ თავს და საკუთარ „ლექსიკონიდგან“ ავსებენ ავტორის სიტყვებს და მით ამახინჯევენ პიესაში მის მიერ დახატულ გმირებს. თეატრი ხომ ცხოვრების სარკეა. მთელი საზოგადოება ერთობლივ და თვითვეული წევრი ამ საზოგადოებისა კერძოდ ჰხედავს აქ, მომქმედ პირებში, თავის თავს, ჰხედავს თვის ღირსება-ნაკლულევენებას, მნიშვნელობას ცხოვრებაში და სცდილობს, თუ მას საღი, გაურყნელი გონება აქვს, გაისწოროს ეს ნაკლულევენებანი, მეტს დააკლოს და ნაკლები ღირსება შეისრულოს. ამიტომაც ვალათ ადევთ ჩვენს სცენის მოყვარეთ, თუ იგინი მართლა ხალხის სამსახურისათვის გამოსულან სცენაზე და არ ამოძრავებთ მათ პირადი ან ეგოისტური ინტერესები, წმინდათ შეასრულონ თვის მოვალეობა—დაუხატონ მაყურებელთ ცოცხლათ, ნამდვილათ, უმწიკვლოთ ის ამა თუ იმ დარგის, წოდების, დროს, მიმართულების წარმომადგენლნი, რომელნიც გამოჰყავს ავტორს თვის პიესაში, დაუხატონ ისე, როგორც დახატული ჰყავს თვით მას და არ დაამახინჯონ, ბუნებრივი ელფერი არ დაუკარგონ მათ თვის ფანტაზიის შთაგონებით, როგორც ეს ხშირათ ხდება ხოლმე ჩვენს სცენაზე. მაშ თუ ასეთია თეატრის დანიშნულება მეტი იქნება ლაპარაკი ჭიფ-ფასიან წარმოდგენებზე, რომელნიც აძლევენ შეძლებას ხელმოკლეთ ხშირ-ხშირათ ინახულონ თეატრი, ეს ხელოვნების ტაძარი, ეს ეროვნების დედაბოძი, რომელიც აუტოკებს მათ გულს, გაუღვიძებს კეთილშობი-



ლორ გრძობებს, აუმოდრავებს ჟმეცრების ბურუსში გახვეულ გონებას, დაუსახამს საუკეთესო იდელებს, რომლისაკენაც უნდა ივლიტვოდეს მათი გული და გონება, განავითარებს ზნეობრივად, აღამაღლებს სულიერად.

ს. გელიშვილი.

### დაკუთხვის შინაარსი

გაზეთებიდან.

**პეტერბურგი.** მომავალ გაზაფხულს მოიწვევენ ებრაელთა რაზინების კომისიას. განზრახულია ამ კომისიაში მონაწილეობის მისაღებად მოიწვიონ რუსეთში მცხოვრებ ებრაელთა წარმომადგენლები. კრება განიხილავს ებრაელების საწმენოებრივ საკითხებს.

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მინისტრთა საბჭოში შეიტანა კანონპროექტი, რომელითაც დასავლეთ რუსეთში შემოღებულ უნდა იქმნეს საერობო დაწესებულებები.

**პეტერბურგი.** დღე-ღამეში ავად გახდა 3, ავად არის 30 კაცი.

**მოსკოვი.** უკანასკნელ დღეებში, იმ რაიონში, სადაც ღარიბები სცხოვრობენ, ავად გახდა 49, გარდაიცვალა 16 კაცი.

**ნოვოჩერკასკი.** ავად გახდა 2 კაცი.

**ხერსონი.** 6—21 ნოემბერს აღექსანდროვის მაზრაში ავად გახდა 19, გარდაიცვალა 6 კაცი.

### ახალი ამბავი

ახლო მომავალში ა. ი. შალხაზოვი წაიკითხავს ლექციას შემდეგ თემაზე: **დეონიდ ანდრეევი და მიხი უკანასკნელი ნაწარმოებნი.** (ანატემა და ანფისა.)

24 ნოემბრის საღამოს კრებაზე სასოფლო მეურნეობაში ორი მოხსენება იქმნა წაკითხული. პირველი მოხსენებელი ა. ქალანთარი შეეხებო მერძეობის წვრილ მწარმოებელთა კოოპერაციას კავკასიაში, მეორე მოხსენებელმა ბატ. ტოტოშიანცმა ვრცლად დაასურათა კოოპერაციის საქმე დასავლეთ ევროპაში, კერძოდ გერმანიასა და დანიაში.

უკანასკნელი ლექტორი იმავე ლექციის წაიკითხავს კვირას სახალხო სახლში.

ხსენებული კრება სოფლის მეურნეთა იყო უკანასკნელი. თავმჯდომარემ თავ. პ. გრუზინსკიმ მადლობა გადაუხადა კრების მონაწილეთ შრომისათვის და კრებაც დასრულებულად გამოაცხადა.

ოქტომბრის განმავლობაში თფილისში მომხდარა 150 დანაშაული. ამ ხნის განმავლობაში დაუ-

პატიმრებიან 184 ბოროტ მომქმედო

ქალაქის სამოსწავლო კომისიამ დააკმაყოფილა სახელოსნო დირექტორის თხოვნა იმის შესახებ, რომ უქმეზე ხსენებულ სკოლის მოსწავლეებს, სახალხო სახლში წარმოდგენის გასამართავად ერთი დღით სარგებლობა შეეძლოთ. ამავ სხდომაზე კომისიამ შამხაროვის სახელობაზე სტიპენდიები დაუნიშნა: ა. ბაშბეუკ-მელიქოვს, ა. მანასიანცს და მ. გარბენკოს.

ქალაქის სამოსწავლო კომისია გამოსათხოვარ სადილს უმართავს სახალხო სკოლების ინსპექტორს პოგარელოვს.

ღამათ, 12 ნოემბერს, 5 ბოროტ-გამზრახველი შევიდა რკინის გზის სადგურ „კიუროკ-ჩაის-განრა“-ის მახლობლათ რკინის გზის სადგურში, მოსამხატურე სვეტზე მიაკრეს და ცოლი გააუფატირეს. წაიღეს რაც რამ ებადა საბრალო მოსამხატურეს და მიიმალენ. გუშინ პოლიციამ სამი ბოროტ-მომქმედი შეიპყრო.

კავკასიის საუფლისწულო მამულების ინსპექტორმა თფილისის გუბერნატორს აცნობა, რომ ხსენებულ მამულებში, გორის და დუშეთის მაზრებში მინდვრის თავგები ძალიან გამრავლებულან. ამიტომ საქირაო სპეციალისტი, რომელიც თავგებთან საბრძოლველ საშუალებებს გამონახავსო.

ვატაკის განზრახვა აქვს ინახულოს სარძევეები, ბაზრები და ერთი სიტყვით ის ადგილები, სადაც საქმელებს ამზადებენ

სახალხო უნივერსიტეტის გაგეობამ 25 ნოემბერს დაამტკიცა სახალხო წარმოდგენების ამ დღეებში არჩეული სექციის წევრნი. გამგეობა დაავალა უნივერსიტეტის თავმჯდომარეს ვ. ი. რცხილაძეს მოელაპარაკოს სექციის ყოფილ თავმჯდომარეს მ. დემურისს, რომ მან სექციის წარმოდგენის ანგარიში და ჩაბაროს ინვენტარი. როგორც ვიცით, სახალხო სახლში დღეები დრამატიულმა საზოგადოებამ სცენის მოყვარეთა წრეს დაუთმო. უნივერსიტეტის გამგეობამ კარგა ხანს ითაზბირა იმის შესახებ, თუ სექციის სად მოუპოვონ წარმოდგენების გასამართავად ადგილი. გამგეობამ დაადგინა, დაავალოს კომისიას (რაზმაძე, ი. კაჩუხოვი და პ. ჭიჭინაძე), მოელაპარაკოს ქალაქის გამგეობასა და სახალხო სახლის გამგე კომისიას, რომ სახალხო სახლში სექციის თავში სამი საღამო დაეთმოს. გარდა ამისა წარმოდგენების გამართვის სექცია შეუდგება ავქალის აუ-

დიტორიას დარბაზში, ავლაბრის თეატრში და სხვაგან.

საქარქო სამოსწავლო საბჭოს აზრად აქვთ თურმე საქართველოს საექსარხოსოს საეკლესიო სკოლებთან დაარსოს საფეიქრო-საქსოვი განყოფილებანი. უკვე შეუდგენიათ პროექტი. ფული ამისთვის საერობო თანხიდან გადაიდება „პ. რ.“)

საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება მხნედ მოქმედებს. სულ ორი წელიწადია, რაც საზოგადოება არსებობს და უკვე რამდენიმე წიგნი გამოცა. საყურადღებოა ამ საზოგადოების ახალი გამოცემა „ძველი საქართველო“, გამოცემული ექ. თაყაიშვილის რედაქტორობით. ამ წიგნში მოთავსებულია ნეკროლოგები (ეპისკოპოს ალექსანდრესი, ნიკოლოზ ხიზანაშვილისა და ალექსანდრე ჭყონიასი), რეფერატები და გამოკვლევანი, რაც საზოგადოებაში წაუკითხნიათ, საისტორიო და სალიტერატურო მასალა, სახალხო სიტყვიერება, სახალხო სიმღერები, ოქმები და წევრთა სია. წიგნი დიდი ტანისაა, ხუთას გვერდზე მეტს შეიცავს და ღირს 3 მან. 50 კაპ. საეთნოგრაფიო საზოგადოების წევრებს, ვისაც ფული აქვს შეტანილი, წიგნი უსასყიდლოდ ურიგდებათ.

### ფარგველთა ბირჟა.

უკანასკნელ სამ დღეს

გამოვიდნენ:	იზოვნეს.
მუშა	853 — 297
დურგალი	37 — 19
კალატოზი	73 — 38
მომკირწყლავი	77 — 26
მეფესტე	113 — 42
მხატვარი	38 — 20
მებუხრე	28 — 5
იატაკის გამწმენდი	30 — 24

## ა ლ მ ე ზ ა .

ა ლ მ ე ზ ა სულ, ერთ წუთში სპობს კბილის ტკივილს, აგრეთვე კარგავს პირის სიმყრალეს, და აჩერებს სისხლის დენასა. ამარგებს კბილებს, ზრდის ნონებსა. აუცილებელი საჭიროა ყოველს ოჯახში და მოგზაურობის დროს. ფასი ნორმალური ფლაკონისა 1 მ. 20 კ. საცთელი. ფლაკ. 40 კ.

### თმის საშუალება პრიმა.

პრიმა აჩერებს თმის ცვენასა, სპობს უცბათ თავის ქერტლსა. აგრეთვე თმა იღებება შემდეგ რამოდენიმე ხმარებისა. ფასი ფლაკ. 1 მ. 20 კ.

### საყურადღებოთ ციებ-ცხელებით ავადმყოფებისათვის.

ჩვენი ციების წამალი სპობს სულ მოკლე დროში ძველს და ახალს ციებ-ცხელებსა ფასი 1 მ. 50 კ.

ღარიგება ყველას თან ახლავს. ვგზავნით ფას დადებით. საჭიროა ბე ერთი მესამედიკანტორა და სკლადი თფილისი ქუჩა ნეკრასოვისა № 14 ვორონცოვის ტ. ძეგლის. მახლობლათ.

წარმომადგენელი მთელი კავკასიისა ი. ახოზაძე. **Контора и складъ „Т“. Тифлисъ Некрасовская улица № 14 И. Ахобадзе.** (50—11)

რედაქტორ-გამომცემელი **„მოკვალი“**  
**ლარია ხრამლაშვილისა.**

## განსხვავებანი

კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების დარბაზში, სადაც 20-30 ნოემბერს მეფუტკრეობის გამოფენაა, იყიდება ნამდვილი ბუნებრივი საქმელი და სამეურნელო

### თავლი

მლ. ალექსანდრე ჯალაღვილის საფუტკრი-სა, რომელიც დაჯილდოვებულია ვერცხლის მედლით.

მიიღება ხელის მოწერა **ახალ პროვალდიურ კაშხულ გაზეთ**

### „ნოვია რეჩ“

კალკე ნომერი—3 კაპ.  
 ხელის მოწერის ფასი 1 თვით 50 კ. **გაზეთი გამოდის 5 ნომერიდან.**  
 ადრესი: Тифлисъ. Дворцовая, д. Груз. Дворянства. Ред. газ. „Новая Рѣчь“.  
 რედაქტ.-გამომც. პ. ა. გოთუა.

### „მოკვალი“

გამოდის ყოველ-დღე, გარდა კვირა-უქმის მეორე დღეებისა  
**გ ა ზ ი თ ი ლ ი რ ს:** როგორც თფილისში ისე თფილისის გარეთ ერთი წლით 7 მან., ნახევარი წლით 4 მანეთი. **1 ნომერიდან წლის ბოლომდე** თფილისში 1 მ. 60 კ. თფილისის გარეთ 1 მან. 80 კ. **თვიურათ:** თფილისში 80 კ., თფილისის გარეთ 90 კაპ. ცალკე ნომერი—5 კაპ. ადრესის გამოცემა ღირს 40 კაპ. (შეიძლება მარკებითაც)  
**რედაქციის ადრესი:** რუსის ქუჩა, სახლი № 3, ზემო სართულში.  
**ფულის გამოსაგზავნი ადრესი:** Тифлисъ, тип. „Шрома“, Калистрату Канст. Пуладзе.